

Sparrarnas spännande gravvalv

DEN SOM FÄRDAS på E4:an kan vid avfarten till Järna se en vacker vit medeltida kyrka på en höjd på Östersjösidan. Detta är Ytterjärna kyrka, vars äldsta delar är från 1100-talet.

I början av 1660-talet flyttade Sparrar till Ytterjärna. De bodde på Däderö, som hörde till Hörningsholm och släkten Sture. Christina Sture hade ett fascinerande livsöde. Hon var bara åtta år gammal när Erik XIV mördade hennes far och bröder. Hon gifte sig sedermera med Gustaf Banér och fick med honom fjorton barn. Gustaf Banér halshöggs vid Linköpings blodbad långfredagen år 1600. En av deras döttrar, Märta Banér, född 1593, gifte sig med Lars Eriksson Sparre. De delade båda mörka erfarenheter då även Lars far, riksrådet Erik Sparre, blivit halshuggen vid blodbadet i Linköping. Märta och Lars fick tio barn av vilka flera ligger begravda i Ytterjärna kyrkas gravvalv. Märta Banér dog fyrtiofem år gammal 1638. Lars Sparre gifte om sig 1641 med Catharina Båat men avled själv bara tre år senare 1644. Catharina var då trettiofyra år. Hon förblev änka i hela femtiosex år och ägnade sig mycket åt Ytterjärna kyrka, som hon skänkt en vacker predikstol, skrudar, silver m.m.

SKADAT GRAVKOR

Vid en restaurering av kyrkan år 2001 fann man att gravkoret och samtliga där befintliga kistor blivit allvarligt fukt- och mögelskadade. Alla kistor av trä var helt förstörda och oidentifierbara. Bland skelettresterna kunde en del intressanta iakttagelser göras. Ett litet spädbarn låg i en korg med bara mossor runtom sig. Spädbarnsdödligheten var som bekant hög vid denna tid. På

en skalle kunde man klart se att den sågats itu vid en obduktion, kanske vid Olof Rudbecks Theatrum anatomicum i Uppsala, som färdigställdes år 1663. På ett skelett av en kvinna, vilket framgick av skorna, hade man bundit ihop benen med läderremmar. Ett vid denna tid inte ovanligt förfarande, som skulle garantera att den döda inte skulle kunna gå igen.

Resterna från tretton kistor samlades i en ny kista, som i kyrkoherdens närvaro gravsattes på kyrkogården, där Sparreätternas släktförening har låtit resa en vacker minnessten i granit.

PRAKTFULL KISTA

Några kopparkistor har dock motstått mögelangreppen. Mitt i förödelsen fanns en stor praktkista i koppar med brännförgyllda dekorationer, bl.a. sexton anvapen efter anfäder på modernet och fädernet. Kistan har varit klädd i guldsammet, som delvis finns kvar. I kistan vilar riksrådet Erik Larsson Sparre (1618–1673). Han var det första av Lars Sparres och Märta Banérs tio barn. Denna kista och dess utsmyckning håller en mycket hög konstnärlig kvalitet och sakkunniga anser att det är en av de vackraste kistorna i hela landet. En renovering av kistan har därför blivit ett riksintresse. Församlingen har redan berett en plats uppe i kyrkan där kistan så småningom skall kunna stå. Intresse för en renovering har visats såväl av Stiftet som Riksantikvarieämbetet och släktföreningen har engagerat sig för att lösa finansieringsfrågan.

Per Sparre, ordförande i Sparreätternas släktförening

Riksrådet Erik Larsson Sparres praktfulla kista.

Minnessten över tretton Sparresläktingar.